

УДК: 316.3

DOI: <https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-18-3-75-87>

Билик Олена Іванівна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту, Національний університет “Львівська політехніка”, 79000, м. Львів, вул. Степана Бандери, 12, тел.: 097 28 96 888, e-mail: olena.i.bilyk@lpnu.ua

ORCID: 0000-0002-7110-7257

Билык Алена Ивановна,

кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры административного и финансового менеджмента, Национальный университет “Львовская политехника”, 79000, г. Львов, ул. Степана Бандеры, 12, тел.: 097 28 96 888, e-mail: olena.i.bilyk@lpnu.ua

ORCID: 0000-0002-7110-7257

Bilyk Olena Ivanivna,

Phd of Economic, associate professor, Associate Professor of the Department of Administrative and Financial Management, National University “Lviv Polytechnic”, 79000, Lviv, Str. Stepana Bandery, 12, tel.: 097 28 96 888, e-mail: olena.i.bilyk@lpnu.ua

ORCID: 0000-0002-7110-7257

Блинда Юрій Орестович,

асистент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту Національного університету “Львівська політехніка”, 79000, м. Львів, вул. Степана Бандери, 12, тел.: 097 937 04 09 e-mail: blyndayura@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9579-9382

Бlynда Юрий Орестович,

ассистент кафедры административного и финансового менеджмента, Национальный университет “Львовская политехника”, 79000, г. Львов, ул. Степана Бандеры, 12, тел.: 097 937 04 09 e-mail: blyndayura@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9579-9382

Blynda Yurii Orestobych,

assistant of the Department of administrative and financial management, Lviv Polytechnic National University, 79000, Lviv, Str. Stepana Bandery, 12, tel.: 0979370409, e-mail: blyndayura@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9579-9382

АРХЕТИПІКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ЗАХОДІВ У СОЦІАЛЬНОМУ СЕКТОРІ

Анотація. Піднімається проблематика архетипіки побудови соціальних відносин. Із центральних понять, що виникли з цих міркувань, поняття “регулювання” та “соціальні відносини”, безумовно, є найбільш спірними. На основі ретроспективного аналізу з використанням наукових досягнень виділено основні етапи побудови соціальних відносин у різних країнах та часових проміжках. Дослідження дало змогу окреслити роль державного регулювання у забезпеченні соціальних відносин та соціального захисту. Щодо виділення етапів соціального захисту в Україні, авторами було використано систему пенсійного забезпечення, яка враховує і обов’язкову, і добровільну форми. Періодизація етапів пенсійного забезпечення дала можливість виділити основні проблеми у державному регулюванні соціального захисту у сфері пенсійного забезпечення. Статистичні дані показали перевантаження витрат на соціальне забезпечення, а саме: витрати на пенсійне забезпечення. На основі виділення архетипової форми авторами досліджено різні інституційні форми, які схарактеризують природу соціальних відносин. Одним із шляхів вирішення соціальних проблем автори вбачають необхідність у створенні умов для нових видів робочих місць з урахуванням вимог сучасності. Процеси взаємодії між організацією, організаційним середовищем та професійною практикою і є соціальними відносинами, а деякі генеративні механізми намагаються відновити незрозумілі зв’язки між різними соціальними рівнями. Соціальні виклики часто можуть бути вирішені при розробленні й впровадженні новітніх ідей та побудові ефективних концепцій, які поширюються через кордони. Проте світові та національні кризи вимагають у вирішенні питань окреслення ролі інформаційного та технічного прогресу. Авторами представлено зв’язок між технологією та моделлю розвитку соціальних відносин і покращення соціальних умов від технології до технічного застосування. Наслідком є зміна організаційних структур як державного сектору, так і підприємництва у довгостроковій перспективі.

Ключові слова: архетипіка, соціальний захист, соціальні відносини, пенсійне забезпечення, інституційні форми.

АРХЕТИПІКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ МЕРОПРИЯТИЙ В СОЦИАЛЬНОМ СЕКТОРЕ

Аннотация. Поднимается проблематика архетипики построения социальных отношений. Из центральных понятий, возникших из этих соображений, понятия “регулирование” и “социальные отношения”, безусловно, являются наиболее спорными. На основе ретроспективного анализа с использованием научных достижений выделены основные этапы построения социальных отношений в различных странах и временных промежутках.

Исследование дало возможность определить роль государственного регулирования в обеспечении социальных отношений и социальной защиты. Относительно выделения этапов социальной защиты в Украине, авторами была использована система пенсионного обеспечения, которая учитывает и обязательную, и добровольную формы. Периодизация этапов пенсионного обеспечения позволила выделить основные проблемы в государственном регулировании социальной защиты в сфере пенсионного обеспечения. Статистические данные проиллюстрировали расходы на социальное обеспечение и перегруз затрат на пенсионное обеспечение. На основе выделения архетипов авторами исследованы различные институциональные формы, которые характеризуют природу социальных отношений. Один из путей решения социальных проблем авторы видят в создании необходимых условий для новых видов рабочих мест с учетом требований современности. Процессы взаимодействия между организацией, организационной средой и профессиональной практикой являются социальными отношениями, а некоторые генеративные механизмы пытаются восстановить непонятные связи между различными социальными уровнями. Социальные вызовы часто могут быть решены при разработке и внедрении новейших идей и построении эффективных концепций, которые распространяются через границы в условиях глобализации. Однако мировые и национальные кризисы требуют в решении вопросов очерчения роли информационного и технического прогресса. Авторами представлены связь между технологией и моделью развития социальных отношений и улучшение социальных условий от технологии к техническому применению. Следствием этого является изменение организационных структур как государственного сектора, так и предпринимательства в долгосрочной перспективе.

Ключевые слова: архетипика, социальная защита, социальные отношения, пенсионное обеспечение, институциональные формы.

ARCHITYPIC OF EFFICIENCY OF STATE MEASURES IN THE SOCIAL SECTOR

Abstract. In the article the authors raise the problem of archetype of constructing social relations. Of the central concepts that arise from these considerations, the concept of “regulation” and “social relations” is definitely the most controversial. Based on a retrospective analysis using scientific achievements, the researcher identifies the main stages of constructing social relations in different countries and time spans. The research allowed to outline the role of state regulation in ensuring social relations and social protection. As for the selection of stages of social protection in Ukraine, the authors used an example of a pension system that takes into account both a mandatory and voluntary form. The periodization of the retirement stages has allowed to highlight the main problems in the state regulation of social protection in the area of pensions. The statistical data showed the overload of social security costs is exactly the cost of retirement provision. Also, based on the allocation of archetype forms, the authors investigated various

institutional forms that characterize the nature of social relations. One of the ways of solving social problems, authors see the creation of the necessary conditions for creating new types of jobs, taking into account new requirements of modern times. The processes of interaction between the organization, the organizational environment and professional practice are social relations, and some generative mechanisms are trying to restore the obviously incomprehensible links between different social levels. The authors present a link between technology and model of social relations development and social conditions improvement. From technology to technical application. The result is a change in the organizational structure of both the public sector and entrepreneurship in the long run.

Keywords: archetype, social protection, social relations, pension provision, institutional forms.

Постановка проблеми. Питання підтримки незахищених верст населення у сучасному світі є досить гострим. Необхідність виявлення основних причин асиметрії між соціальними верствами має глибокі історичні віхи. Конфлікти породжують нові типи і форми соціальних ризиків. Останні роки ознаменувалися кризою фінансових ринків, що поширилася на всю світову економіку. Величезні капітальні активи були знищені, і лише завдяки масовому втручанням держави можна подолати наслідки системної кризи. Програми державної підтримки мали допомогти пом'якшити кризу, але не вирішили її. Безробіття зростає, багато компаній стикаються з банкрутством, а навантаження на зарплати зростає. Соціальна сегрегація, дитяча бідність або демографічні зміни є прикладами нагальних соціальних проблем у багатьох європейських країнах. Традиційно це стосується переважно соціально орієнтованих організацій, які займаються соціально незахищеними групами в суспільстві. Зростаюча складність та раптовий характер ба-

гатьох суспільних проблем та супутнє зниження державних інвестицій у соціальний сектор також збільшили вимоги до неприбуткових організацій, а отже, і до ефективності всього неприбуткового сектору, що актуалізує тему дослідження. Проведення досліджень архетипіки соціальних відносин може дати змогу спроектувати напрями підвищення державних заходів у соціальному секторі.

Аналіз останніх публікацій. Розкриття сутності архетипіки здійснювала плеяда вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема, Е. Афонін [1], О. Гагарінов [2], О. Суший [3], Д. Труфанов [4]; проблеми державного регулювання соціального захисту розкривали В. Антонюк [5], О. Жадан [6], А. І. Петрова [7] та ін.

Метою статті є теоретичне обґрунтування архетипіки державного регулювання соціального захисту, історичний аналіз розвитку соціального захисту у світі, опис сучасних проблем і шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Очевидно, що розвиток суспільства вимагає переосмислення соціальних

відносин. Однак говорити про соціальні відносини означає певну послідовність у тому, як люди відносяться один до одного. Коли йдеться про “соціальні умови” в безлічі щоденних соціальних дій, це можна назвати регулярністю певних соціальних практик. Ця закономірність не виникає самостійно: ні об’єктивно, ні суб’єктивно. Товарно-грошове співвідношення, яке настільки поширене у наші дні, спочатку розвивалося лише в квазі-експериментальному, авантюрному зародковому стані і лише консолідувалося через його історичне узагальнення. Саме перерозподіл фондів грошових коштів є основою для сучасного фінансування соціального захисту населення. Використовуючи страхові механізми, працюючі фізичні особи, а також юридичні особи забезпечують соціально незахищені верстви населення шляхом сплати податків і обов’язкових платежів. Держава шляхом створення відповідного законодавчого поля та акумуляції фінансових ресурсів забезпечує соціальний захист населення. Тому гостро стоїть питання визначення категорії “соціальні відносини”. Це означає здійснити теоретичний (а не емпіричний) акт, включаючи всі теоретичні ризики та небезпеки, за які індивід відповідає самостійно. Цей акт ніколи не є соціально нейтральним, оскільки відноситься до ідеї, яку індивіди створюють для суспільства, і тому може сприяти обґрунтуванню або сумніву цих відносин. Адже соціальне визнання природи відносин є складовою самого відношення, що, звичайно ж, “визнає” теоретик і не обов’язково те, що визнає суспільство. Але кожен соціальний зв’язок, у

тому числі економічний, передбачає вимір соціальної уяви на повсякденну, ритуальну або політичну кодифікацію. Еластичність і пристосованість соціальних відносин в ході їх історичної тривалості є невід’ємною частиною концепції. Крім можливості відтворення, соціальні процедури та випадки вирішення конфліктів повинні забезпечити їх реальність. Цьому сприяють інтерналізовані норми. Але оскільки норми змінюються з відповідними проектами та конфліктами, то це також вимагає регулювання перетворення цих норм. Соціальні процедури і випадки, які забезпечують цю спільну модифікацію норм, також створюють форми регулювання, які сприяють способу регулювання [8–10].

Держава є формою регулювання, так що різні фракції суспільства (які визначаються соціальними умовами: соціальні класи, гендерні відмінності чи окремі індивіди) знаходяться постійно в стані конфлікту. Протистояння буде доти, доки продовжуватиметься гегемонічна конфігурація соціальних відносин, а особи і класи, задіяні в боротьбі, не повністю поверхнево володітимуть проблематикою одне одного. Форма правління не є ні гарантом, ні вираженням гармонії в тому сенсі, що члени громади не мають підстав боротися. Це вираження гегемонії, яка, звичайно, виявляється через панування певних соціальних груп. Тож насильство є останнім засобом форми правління, але якщо насильство завжди було необхідним для відтворення соціальних умов, то більше не можна було б говорити про державу. Загалом держава відтворює гегемонію, яка вира-

жається в самій державі і в тих, хто уособлює владу. Це гегемонія, озброєна примусом: норми, що символізуються державою, інтерналізуються і приймаються їхньою власною волею або примусом, а у випадках конфлікту між старим і новим, а також між конфліктуєчими інтересами, визнання є еквівалентом. Соціальний порядок визнання ролі арбітра держави: вона має “монополію легітимної влади”. Тому важливим є ретроспективне аналізування системи розвитку і легітимізації процесу соціального захисту.

Кожна історична епоха по-своєму вирішує питання про допомогу непрацездатним членам соціуму. У різних країнах в різний час форми такої допомоги варіювали залежно від системи цінностей і матеріальних можливостей суспільства та окремих його груп.

Соціальна політика призначена для захисту життєвих ризиків, пом'якшення складних, соціально зумовлених життєвих ситуацій та забезпечення виходу на пенсію. Це в основному фінансується внесками та податками на соціальне страхування, тому соціальна політика ґрунтується на багатстві, яке спочатку необхідно “виробити” та розподілити. Невизначеністю є такі тенденції, як зміна розподілу зайнятості та демографічні тенденції. Водночас стає зрозумілим, що втручання у соціальну сферу залежать від трьох умов:

1. З одного боку, суспільно підтримувані нормативні стандарти необхідні для оцінки негативного соціального стану, які можна подолати за допомогою публічних установ соціального спрямування (благодій-

ні фонди, громадські організації). Ці установи сильно залежать від соціальних інтересів та історичних обставин.

2. По-друге, це потребує наявності зацікавлених сторін. Різні зацікавлені сторони можуть працювати разом, але також конфліктувати один з одним. Зацікавлені сторони можуть бути приватними особами або меншими групами (такими, як одноосібні ініціативи), а також соціальними рухами, такими як трудовий рух, профспілковий рух, жіночий рух.

3. І, по-третє, це потребує інституційних вимог щодо того, як треба приймати ці державні норми, хто їх впроваджуватиме та які установи будуть виконувати їх та санкціонувати. Це стосується конституційного ладу конкретної країни та компетенції структури державних органів влади.

Традиційно соціальний захист був використаний у європейській державі загального добробуту та інших частинах розвинених країн, щоб підтримувати певний рівень життя та вирішувати проблему тимчасової бідності [11]. Один із перших прикладів державного соціального захисту вдалося відстежити римському імператору Траяну, який розширив програму вільного зерна, до якої входили бідні громадяни імперії. Крім того, він заснував виплату державних коштів для підтримки бідних дітей [12].

У XVI столітті відбувся центральний поворотний момент в історичному розвитку Європи. З розширенням грошової економіки, міжнародно-активних банків та початком міжміської торгівлі були закладені основи господарської діяльності, заснованої

на приватній власності на засобах виробництва, максимізації прибутку для підприємців та націлювання на якісне та кількісне розширення ринків. Технічний прогрес, нові винаходи підтримали цей розвиток. Як наслідок, економіка, зосереджена лише на наявності природних ресурсів і можливості обміну ними, втратила значення порівняно з грошовою економікою, а роль сільського господарства зменшилася.

Із винаходом парової машини в другій половині XVIII століття, виявлення нових джерел сировини і можливостей їх застосування та зростаючого попиту на промислові товари, промислово-капіталістичні економічні структури спочатку панували в Англії, пізніше на європейському континенті.

Цей розвиток супроводжувався правовим припиненням кріпацтва феодалів та визволенням праці. Саме в цей період відбулося переосмислення ролі держави, роботодавця, працівника і зміна соціальних відносин. Водночас зародилася загальна соціальна політика, що стимулювала нові соціальні рухи та виникнення основних соціальних норм, серед яких особиста відповідальність: з розпаду феодального ладу з'явилися початки буржуазного суспільства — швидше в межах міста, ніж у територіальних округах. Праці женецького філософа і педагога Жан-Жака Руссо (1712–1778) стали основою для зародження і розвитку нової буржуазії.

За основу нової епохи було взято солідарність у соціальних відносинах, проте Руссо не міг ще передбачити, що буржуазія одночасно створювала новий клас, збіднілі нижчі

класи, для яких цей термін переважав у XIX столітті. В Англії цей розвиток почався у другій половині XVIII ст., у Німеччині — з 1820-х років [9].

Організований соціальний захист був недосконалим до кінця XIX — початку XX століття. Саме в цей період у Німеччині та Великобританії були створені системи соціального захисту, спрямовані на забезпечення робітників (див. Національне страхування) [13]. Сполучені Штати перейшли на систему соціального захисту через кілька років, під час Великої депресії, з надзвичайною допомогою тим, хто зазнав найсильніших втрат. Проте сучасний соціальний захист зріс до набагато ширшого кола питань і цілей; зараз він використовується як політичний підхід у країнах, що розвиваються, для вирішення питань постійної бідності та цільових структурних причин.

В Україні витрати на соціальний захист зростають щорічно: так, порівняно з 2017 р. — 145,5 млрд грн, у 2018 р. — 151,5 млрд грн, а в проекті на 2019 р. — на 27 млрд грн (із 151 до 178 млрд грн) [14; 15]. Частка витрат на соціальний захист в Україні є досить високою, але в межах значень, які представляють європейські країни. Проте близько 70 % витрат на соціальне забезпечення складають витрати на пенсійне забезпечення. Виходячи з цього, пропонуємо розглянути на прикладі пенсійного забезпечення періодизацію його розвитку в Україні. Ретроспективний аналіз соціального захисту можна пов'язати з виплатами пенсій. На нашу думку, пенсію можна розглядати як відкладену заробітну плату працівника, резервовану у формі пенсій-

них внесків на майбутні витрати, яка заміняє заробіток при настанні встановлених пенсійних умов і дає змогу захистити від бідності. Оскільки пенсія — це законний дохід працівника за минулу працю, яку використовують сьогодні, слід враховувати, що на розмір пенсійних виплат впливає низка економічних факторів, зокрема: фактична річна ставка інвестиційного доходу, рівень інфляції, рівень ВВП на душу населення в країні.

Перший етап — з 1859 до 1917 р. — характеризувався створенням та функціонуванням емеритальних (пенсійних кас різних відомств). Першочергово такі каси створювали для виплати пенсій військовим (від лат. “емеритура” — вислуга років), а потім ідею створення кас підхопило і керівництво залізниць. Далі було створено каси і для службовців інших відомств та робітників. Із цих кас виплачували пенсії за вислугу років, допомогу вдовам і сиротам, пенсії у разі інвалідності. Поряд з емеритальними касами почали створювати і розвивати ощадно-допоміжні каси та пенсійні каси страхового типу. Діяльність ощадно-допоміжних кас відбувалася таким чином: робітник здійснював відрахування певного відсотка з власного заробітку, кошти накопичувалися на його рахунку і поверталися з настанням пенсійних умов робітникові, але вже з додатковим прибутком. Пенсійні страхові каси здійснювали виплату ще й при настанні певних випадків.

Проте через революційні події 1917 року закінчився перший етап розвитку недержавних пенсійних фондів, оскільки в радянський пе-

ріод добровільної участі в НПЗ не передбачалося.

Другий етап розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні — з 1992 до 2003 р. включно — характеризується відновленням незалежності країни і поряд із цим економічною кризою і кризою пенсійного забезпечення зокрема. Саме в цей період законодавчо було встановлено можливість здійснення підприємницької діяльності (Конституція України, Закони України “Про підприємства в Україні”, “Про підприємництво”, “Про господарські товариства”), проте не було чітко визначено можливості здійснювати діяльність саме у сфері недержавного пенсійного забезпечення. У 1994 р. створено перший недержавний пенсійний фонд, а вже у 1999 р. їх кількість налічувала понад 100, проте більш як 40 % цих пенсійних фондів займалися комерційною діяльністю, або ж не функціонували взагалі. Саме у цей період виникає проблема невиконання НПФ взятих на себе зобов’язань. Причинами цього були: відсутність відповідної законодавчої бази; діяльність пенсійних фондів як фінансових пірамід, нерегульованість напрямів диверсифікації пенсійних коштів, бездіяльність органів державного контролю. Як позитивний аспект слід назвати, що за цей період було створено Асоціацію на підтримку розвитку недержавного соціального страхування та Асоціацію недержавних пенсійних фондів, основною метою діяльності яких було сприяння створенню пенсійного законодавства.

Третій етап — з 2004 р. до 1 жовтня 2011 р. — розпочався вступом у

дію Законів України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” та “Про недержавне пенсійне забезпечення”, нормами яких встановлено трирівневу пенсійну систему та можливості здійснення недержавного пенсійного забезпечення та контролю за ним. Саме на цьому етапі НПФ надано можливість здійснювати свою діяльність як накопичувальних соціально-економічних інститутів.

Четвертий етап — з 1 жовтня 2011 р. і дотепер — уведення законом України “Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи” в дію пенсійної реформи, хоча основи діяльності та розвитку недержавних пенсійних фондів були закладені на третьому етапі [16].

Звичайно соціальний захист базується не лише в пенсійному забезпеченні, а й на його прикладі цікавим є представлення джерел його формування: за рахунок страхових механізмів (як на засадах обов’язковості, так і на засадах добровільності), включення витрат на соціальні заходи, послуги і програми у бюджеті всіх рівнів, за рахунок коштів неприбуткових організацій (громадські організації, благодійні, каси взаємодопомоги, спілки, об’єднання тощо).

Таким чином, на основі цієї архетипової форми розгортаються інші форми регулювання в інституційних формах і мережах.

Інституційними (або структурними) формами є феноменальні і навіть правові форми, в яких зацікавлені суб’єкти вступають у соціальні відносини (навіть якщо вони

не мають відповідного усвідомлення природи цих відносин): встановлені правила роблять групу, яка їх об’єднує, зрозумілою. Вони є результатом інституціоналізованого компромісу: прийняття обміну товарами на гроші — це вже компроміс щодо прихованої сили соціалізації приватних робіт; прийняття заробітної плати означає компроміс, який не передбачає розміру заробітної плати [17].

Але ці інституційні форми, оскільки вони ініціюють форми посередництва (гроші, непрямі зарплати), принаймні вимагають матеріальної організації цих посередників: державне управління, грошовий обіг, установи управління та соціальні державні організації. Тому слід звернути увагу на три моменти, які, на нашу думку, необхідні при аналізі соціально-економічних умов:

- теоретичний аналіз відтворення цих умов і тим самим їхніх вимог та динаміки. Їх можна назвати іманентними законами або тенденціями, які “переважають” звичну поведінку соціальних суб’єктів;
- акцент на соціальні процеси, які змушують індивідуумів і групи дотримуватися логіки існуючих відносин і таким чином виступати як закони або сили з примусовою силою;
- інтерналізація інтерпретації соціальної реальності окремими особами або групами, а також їхні мотиви і норми поведінки та передбачення і вибір, які сумісні з відтворенням цілого (навіть якщо вони прагнуть його змінити).

Сукупність цих рівнів реальності утворює своєрідну “соціальну модель” (“moule social”) [18], яка відображає структурну стабільність суспільства. Більш-менш неминуче накопичення розбіжностей і суперечностей між рівнями (які самі собою є наслідком суперечливого і конфліктного характеру соціальних умов) можуть призвести до розривів у відтворенні цих умов: криз. Подолання криз і її наслідків є першочерговим завданням в інституційній формі соціальних відносин. Тому в межах державного регулювання у сфері соціального захисту є встановлення соціальних стандартів та соціальних гарантій, на яких і ґрунтується соціальна модель держави.

Одним із напрямів виходу з кризи є використання технологічного прогресу. Віра в існування нової моделі розвитку, яка потенційно міститься в технологічній революції, розкрита Жаном Ерве Лоренці та іншими у праці “Криза ХХ століття” [19]. Вони узагальнюють кризу таким чином, що продуктивність є занадто низькою, основний капітал занадто нерухомий, а третинний сектор непродуктивний і роздутий. Також інформаційні технології дозволять підвищити продуктивність (навіть на рівні третинного рівня), зменшуючи тим самим витрати, одночасно збільшуючи купівельну спроможність; зниження вартості основного капіталу, тим самим збільшуючи ставку самофінансування і створюючи нові потреби і, таким чином, нові товари. Таким чином, виникає нова модель, яка досить схожа на попередній режим накопичення, оскільки вона зосереджена на масовому виробництві

та споживанні, але з новими продуктами та новими процесами, а також з новою центральною галуззю: інформаційною, електронною, офісною, телеінформатикою та автоматизованою промисловістю. Тому криза — це лише криза змін (мутації) від однієї моделі до іншої.

Існує ряд зв'язків між технологією та моделлю розвитку; саме соціальні відносини і умови. Від технології до технічного застосування: безпосередні виробничі відносини (хто вирішує, як організований робочий колектив?); від виробництва до економіки: сукупність соціально-економічних умов (чи буде достатньо споживачів, достатньо інвесторів, що виробляти, яку форму повної зайнятості забезпечити?). Інакше кажучи, новий режим накопичення і режим регулювання, особливо відносини щодо оплати праці. Цифровізація економічних відносин очевидно спонукатиме до зміни підходів у державному регулюванні та соціальних відносин.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, слід відзначити, що історично соціальний захист і його державне регулювання лежало в площині боротьби за контроль над виробничим процесом і суспільним відтворенням і навіть у розробці звичок і конвенцій, як і в “лінійний” або “поступовий” розвиток продуктивних сил. Подальшим науковим пошуком є дослідження проблем і пошук шляхів їх вирішення у сфері соціального захисту в умовах розвитку інформаційних технологій та участі роботодавців у розширенні поля соціально-відповідального бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Велика розтока (глобальні проблеми сучасності: соціально-історичний аналіз) / Е. А. Афонін, О. М. Бандурка, А. Ю. Мартинов. — К.: ПАРАПАН, 2002. — 352 с.
2. Гагарінов О. В. Стратегія трансформації пострадянської системи державного управління України як необхідна умова вирішення та запобігання соціальних конфліктів (архетипний підхід) / О. В. Гагарінов // Архетипіка і публічне управління: стратегії та механізми розв'язання конфліктів у сучасному світі: зб. наук. пр. переможців і кращих авторів П'ятого міжнар. конкурсу молодих учених, (28–30 трав. 2017 р.) / за наук. ред. Е. А. Афоніна, Г. Л. Рябцева. — К.: Псіхея, 2017. — С. 15–22.
3. Суший О. В. Теоретичні засади соціальної архетипіки / О. В. Суший // Публічне урядування. — 2016. — № 3 (4). — С. 168–180.
4. Труфанов Д. О. К проблеме иррационального в социологии / Д. О. Труфанов // Альманах современной науки и образования. — 2007. — № 1 (1). — С. 253–255.
5. Антонюк В. П. Світові тенденції у розвитку соціально-трудомих відносин як виклики для України / В. П. Антонюк // Соціально-трудова сфера: сучасний стан, проблеми та стратегічні напрями розвитку : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., (14–16 листоп. 2017 р.). — К.: КНЕУ, 2017. — С. 160–162.
6. Жадан О. В. Механізми державного регулювання соціально-трудомих відносин в Україні : дис. ... д-ра наук з держ. упр. 25.00.02 / О. В. Жадан. — Х.: Харків. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України, 2013. — 477 с.
7. Управління змінами в умовах інноваційного розвитку : кол. моногр. / І. Л. Петрова, Г. В. Макаркина, І. В. Терон та ін.; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. І. Л. Петрової. — К.: Ун-т економіки та права “КРОК”, 2012. — 268 с.
8. Aglietta M. (1974): Accumulation et regulation du capitalisme en longue periode, Paris.
9. Aglietta M., Brender, A. (1976): Regulation et crises du capitalisme, Paris.
10. Aglietta M., Orlean A. (1984): Les metamorphoses de la societe salariale, Paris.
11. Недержавні пенсійні фонди. Огляд основних положень про недержавне пенсійне забезпечення / [за матеріалами асоціації адміністраторів недержавних пенсійних фондів України]. — К., 2004. — 24 с.
12. Сандлер Д. Пояснювальна записка до проекту Закону України “Про недержавне пенсійне забезпечення” [Електронний ресурс] / Д. Сандлер. — Режим доступу: www.rada.gov.ua
13. Дмитренко А. Копилка к старости или судьбы негосударственных пенсионных фондов [Электронный ресурс] / А. Дмитренко. — Режим доступа: www.news.finance.ua/ru
14. Видатки бюджету України [Електронний ресурс] / Ціна держави. — Режим доступу: <http://cost.ua/budget/expenditure/>
15. Аналіз проекту бюджету за видатками на 2019 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/vydatky-derzhbjudzhetu-2019.pdf>
16. Білик О. І. Розвиток недержавних пенсійних фондів в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / О. І. Білик. — Л., 2012. — 222 с.
17. Bertrand H. (1982) La violence de la monnaie, Paris.
18. Bayer R. (1978a) La croissance francaise analysee en sections productives.

Statistiques et Etudes Financieres, Serie Orange, n°35, Paris.

19. *Bayer R.* (1978b) Les salaires en longue periode. *Economie et Statistiques*, n°105.

REFERENCES

1. *Afonin Ye. A., Bandurka O. M. and Martynov A. Yu.* (2002). *Velyka Roztočka (hlobalni problemy suchasnosti sotsialno-istorychnyi analiz)* [The Great Rash (Global Problems of the Present: Socio-Historical Analysis)] Kyiv: PARAPAN [in Ukrainian].
2. *Gagarinov O. V.* (2017). *Stratehiia transformatsii postradians'koi systemy derzhavnogo upravlinnia Ukrainy iak neobkhidna umova vyrishennia ta zapobihannia sotsial'nykh konfliktiv (arkhetypnyj pidkhid)* [The Strategy of the Transformation of the Post-Soviet System of Public Administration of Ukraine as a prerequisite for the solution and prevention of social conflicts (archetypal approach)]. *Arkhetypika i publichne upravlinnia: stratehii ta mekhanizmy rozv'iazannia konfliktiv u suchasnomu sviti: zbirnyk naukovykh prats peremozhtsiv i kraschykh avtoriv V mizhnarodnoho konkursu molodykh uchenykh.* — Archetype and Public Administration: Strategies and Mechanisms for Conflict Resolution in the Modern World: Proceeding of the winners and best authors of the Fifth International. Young Scientists Contest, (p. 15–22.) Kyiv: Psyche [in Ukrainian].
3. *Sushi O. V.* (2016). *Teoretychni zasady sotsial'noi arkhetypyky* [Theoretical foundations of social archetype]. *Publichne uriaduvannia.* — Public administration. 3 (4). 168–180 [in Ukrainian]
4. *Trufanov, D. O.* (2007) *K probleme irracional'nogo v sociologii* [To the problem of irrational in sociology]. *Al'manah sovremennoj nauki i obrazovanija.* — Almanac of Modern Science and Education. № 1 (1). p. 253–255 [in Russian].
5. *Antoniuk V. P.* (2017), *Svitovi tendentsii u rozvytku sotsial'no-trudovykh vidnosyn iak vyklyky dlia Ukrainy* [World trends in the development of social and labor relations as challenges for Ukraine], *Proceedings from MIIM '17: Sotsial'no-trudova sfera: suchasnyj stan, problemy ta stratehichni napriamy rozvytku.* — Social and labor sphere: the current state, problems and strategic directions of development, (p. 160–162). Kyiv National Economic University, Kyiv [in Ukrainian].
6. *Zhadan O. V.* (2013), *Mekhanizmy derzhavnogo rehuliuвання sotsial'no-trudovykh vidnosyn v Ukraini* [Mechanisms of state regulation of social and labor relations in Ukraine], Doctor's thesis. Kharkiv Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kharkiv [in Ukrainian].
7. *Petrova I. L., Makarkina H. V., Teron I. V. et al* (2012), *Upravlinnia zminamy v umovakh innovatsijnoho rozvytku* [Management of changes in the conditions of innovative development], University of Economics and Law “KROK”, Kyiv [in Ukrainian].
8. *Aglietta M.* (1974) *Accumulation et regulation du capitalisme en longue periode*, Paris [in french].
9. *Aglietta M., Brender A.* (1976) *Regulation et crises du capitalisme*, Paris [in french].
10. *Aglietta M., Orlean A.* (1984) *Les metamorphoses de la societe salariale*, Paris [in french].
11. *Nederzhavni pensijni fondy. Ohliad osnovnykh polozhen' pro nederzhavne pensijne zabezpechennia.* [Non-state pension funds. Overview of the main

- provisions of non-state pension provision] za materialamy asotsiatsii administratoriv nederzhavnykh pensijnykh fondiv Ukrainy. — In materials of the Association of Administrators of Non-State Pension Funds of Ukraine – Kyiv [in Ukrainian].
12. *Sandler D.* Poiasniuvai'na zapyska do proektu Zakonu Ukrainy "Pro nederzhavne pensijne zabezpechennia" [Explanatory note to the draft Law of Ukraine "On non-state pension provision"] Retrieved from: www.rada.gov.ua [in Ukrainian].
 13. *Dmitrenko A.* Kopilka k starosti ili sud'by negosudarstvennyh pensionnyh fondov [Moneybox for old age or the fate of non-state pension funds] Retrieved from: www.news.finance.ua/ru [in Russian].
 14. Vydatky biudzhetu Ukrainy /Tsina derzhavy [Expenditures of the budget of Ukraine / Price of the state]. Retrieved from: <http://cost.ua/budget/expenditure/> [in Ukrainian].
 15. Analiz proektu byudzhetu za vydatkamy na 2019 rik [Analysis of the budget project by the year 2019]. Retrieved from: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/vydatky-derzhbjudzhetu-2019.pdf> [in Ukrainian].
 16. *Bilyk O. I.* (2012). Rozvytok nederzhavnykh pensijnykh fondiv v Ukraini [Development of non-state pension funds in Ukraine]. Candidate's thesis. Lviv [in Ukrainian].
 17. *Bertrand H.* (1982) La violence de la monnaie, Paris [in french].
 18. *Bayer R.* (1978a) La croissance française analysee en sections productives Statistiques et Etudes Financieres, Serie Orange, n °35, Paris [in french].
 19. *Bayer R.* (1978b): Les salaires en longue periode, Economie et Statistiques, n °105 [in french].